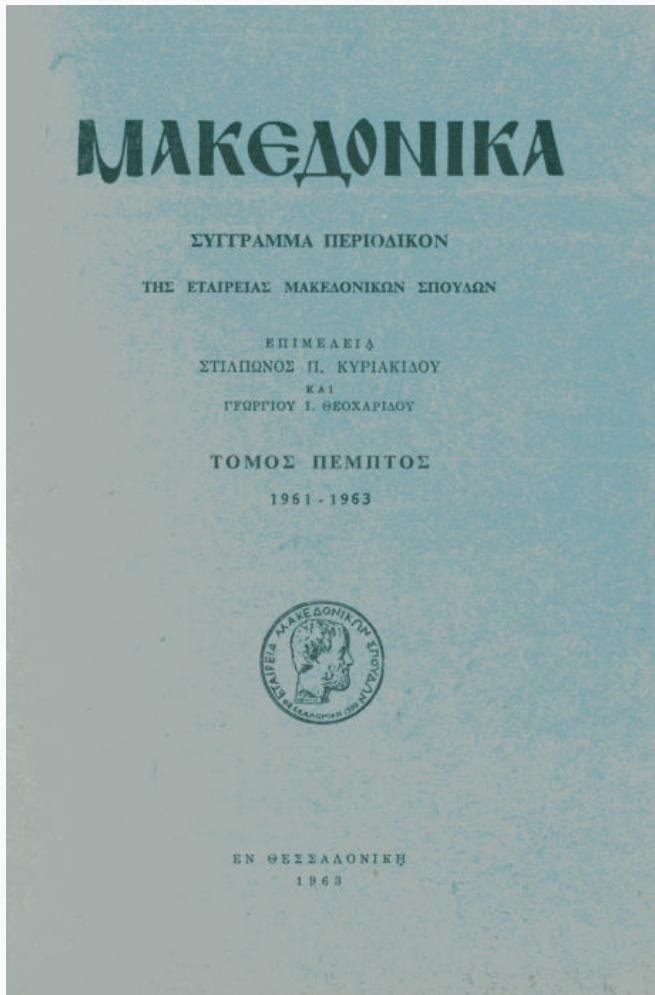

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις σλαβικόν ιδίωμα

Γεώργιος Πάλλας

doi: [10.12681/makedonika.807](https://doi.org/10.12681/makedonika.807)

Copyright © 2014, Γεώργιος Πάλλας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πάλλας Γ. (1963). Δημοτικά άσματα του Μακεδονικού Αγώνος εις σλαβικόν ιδίωμα. *Μακεδονικά*, 5(1), 464–477. <https://doi.org/10.12681/makedonika.807>

Ἡ σφραγίς τῆς Μητροπόλεως Βεροίας.

I. K. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΛΞΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ
ΕΙΣ ΣΛΑΒΙΚΟΝ ΙΔΙΩΜΑ

[Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων Ἐδέσσης Γεώργιος Πάλλας εἶχε τὴν ἔμπνευσιν νὰ περισυλλέξῃ ἄσματα, ἠδόμενα μέχρι σήμερον εἰς τὴν περιοχὴν Ἐδέσσης καὶ Φλωρίνης, ἀναφερόμενα δὲ εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα. Τὰ ἄσματα ταῦτα εὐχαρίστως δημοσιεύομεν, διότι εἶναι ἐνδεικτικὰ τῶν ἑλληνικωτάτων αἰσθημάτων τῶν οὐλοφώνων κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκεῖνην περίοδον, ὅποτε πολλοὺς κινδύνους διέτρεχον ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Τὰ ἄσματα δημοσιεύομεν ὡς κατεγράφησαν μὲ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἡ μετάφρασις ὀφείλεται εἰς τὸν συλλογέα.

Στ. Π. Κ.]

Μάχη τοῦ Γκρανιὰς τοῦ Πάϊκου ὄρους

Νὰ Γκρανιὰς πούκαγια (τρὶς)
νὰ Γκουμέντζια ολούσαγια

2.

Νὰ Γκουμέντζια ολούσαγια (τρὶς)
κὰ τοῦ λίστι σὰ στέσαγια

3.

Γκάριστ' Ἀνιάρτοι φάρολια (τρὶς)
Μπουγκάρτικοι κονσιίγια πάϊγκιατ.

4.

Μόμιτε μοῦ νόσι ἴα (τρὶς)
πιοκίαι νὰ Γκάρτσιαι

5.

Μόμιτε σὲ σμεῖα (τρὶς)
Μπουγκάρτε κὰ μπείνγια

6.

Γκάρτσιαι σὲ μόλια (τρὶς)
Μπουγκάριν νιὰ ζὰ κόλια.

Στὸ Γκρανιὰς σκάνανε τὰ βόλια
στὴν Γουμέντζια ἀκούγανε

Στὴν Γουμέντζια ἀκούγανε
σὸν τὰ φύλλα ἔτρεμαν

Ἐλληγις Ἀνιάρτοι ἐρριγαν
Βουλγαρικὰ σκυλιὰ ἔπεφταν.

Τὰ κορίτσια κουβαλοῦσαν
δῶρα εἰς τοὺς Ἐλληγις.

Τὰ κορίτσια γελοῦσαν
οἱ Βούλγαροι σὸν ἔπεφταν.

Οἱ δ' Ἐλληγις παρακαλοῦσαν
Βούλγαρον νὰ ἔοφαζαν.

7.

Μπουγκάριν νιά ζὰ κόλια (τρεις)
κράφτα νιά μὰ πλία.

Βούλγαρον νὰ φοραζαν
Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν.

8.

Κράφτα νιά μὰ πλία (τρεις)
ζέμια Γκάρτσια νιά ισμίια.

Τὸ αἷμα του νὰ ἔπιναν
τὴν γῆν τὴν Ἑλληνικὴν νὰ ἐκαθάριζαν.

Τὸ ἔξιμα ἀναφέρεται εἰς συμπλοκὴν τινα μεταξὺ Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, προφανῶς σλαυοφώνων, καὶ Βουλγάρων ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὄρους Πάϊκου, καλουμένης σλαυοφωνιστὶ Γκραντάτς. Πρόκειται περὶ ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, κωνοειδοῦς σχήματος, κειμένης μεταξὺ Μεγάλων Λειβαδειῶν καὶ Καστανερῆς — Ἐπαρχίας Παιονίας.

Τὸ τραγούδι τοῦ διδασκάλου

"Α μπρὲ Ντασκάλτος

"Α βρὲ Δασκαλάκο

1.

"Α μπρὲ Ντασκάλτος
τὸ κιαφίρ ντουομάντισε,
τέμπε τὰ γκαζιοῦβατ
Ἄντάρτοι Γκάρτσιοι ρανήλ σοι.

"Α βρὲ Δασκαλάκο
σὺ, κακοῦργε, ἐχθρὸς μας,
γιὰ σένα λένε
ὅτι Ἑλληνας Ἄντάρτας διέθρεψες.

2.

"Αἶεο, Ἐφέντη,
βὰ ἔ ιφτερά.
Ἄντάρτοι νὲ ράναλ,
ἀμὰ σοὺς νίχ ὄνταμ

"Οχι, Ἐφένδη (κύριε),
αὐτὴ εἶναι συκοφαντία.
Ἄντάρτας δὲν διατρέφω,
ἀλλὰ μ' αὐτοὺς πηγαίνω.

3.

Μόλιν τὸ σὰ μόλιεμ
νόγκου στράσονου μόλμπα
μένε νιά μὲ οὔσταβις,
ὅτι βὰ Μπουγκάρτσικα ιφτερά.

Παρακαλῶ, σὲ παρακαλῶ
μὲ πολλὴν τρομερὰν παράκλησιν
ἐμένα νὰ μ' ἀφήσης,
διότι αὐτὸ εἶναι Βουλγαρικὴ συκοφαντία.

4.

Νιε νιά ζαγκίνημε.
ὄνοι νιά κιαροῦβατ
νὰ νάσια ζέμια
νὰ Γκάρτσιοκα Μακετόνια.

Ἐμεῖς θὰ χαθοῦμε,
αὐτοὶ θὰ κερδίσουν
στὴν δική μας γῆ
στὴν Ἑλληνικὴ Μακεδονία.

5.

Βὰ νὲ κὶ σασίνε,
νὰ γκάρτσιοκα ζίβσοτ,
ντοῦ ἰντὲν κὶ ζὰ γκίνημε
νιά γκιαροῦβατ νάσια ζέμια
νίχ νὲ κὶ οὔσταίμ

Αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ,
ἐφ' ὅσον ὁ Ἑλλὴν ζῇ,
μέχρις ἐνὸς θ' ἀποθάνωμεν,
νὰ κερδίσουν τὴν δική μας χώραν
αὐτοὺς δὲν θὰ τοὺς ἀφήσωμε

Τὸ ἀνωτέρω ὡσαύτως ἔσμα ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον ἐν Μακεδονίᾳ δάσκαλον κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ μνημονεύει τὴν σύλληψίν του ὑπὸ Τούρκου ἀστυνομικοῦ, πληροφορηθέντος ὅτι ὁ Ἕλλην δάσκαλος ἦτο τροφοδότης ἀναρτητῶν. Ὁ δὲ δάσκαλος ἀρνείται τὴν κατηγορίαν, ὡς συκοφαντίαν, προερχομένην ἀπὸ τῶν Βουλγάρων, σκοποῦντων τὴν ἐκτόπισιν ἀπὸ Μακεδονίας τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὁ διδάσκαλος τοῦ ἔσματος δὲν θὰ συμβῆ, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ ἑλληνικὴ ψυχὴ ζῶσα. Οἱ Βούλγαροι μετέτρεψαν πρὸς τὸ συμφέρον των τὸ ἔσμα εἰς βουλγαρικόν, ὁμιλοῦντες περὶ Βουλγάρου διδασκάλου.

Γιουνὰκ λεζίανου

Παλληκάρι πλαγιασμένο

1.

Ἄιντε μορῆ νὰ Πυρόβατο
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
ντοῦ νιβὲ σνέγκα
νιβὲ ἰσβόρε.

Ἄντε καλὲ στὸ Πυρόβατο
ἀνάμεσα σὲ δύο χιόνια
ἀνάμεσα σὲ δυὸ χιόνια
δυὸ πηγές.

2.

Ντοῦ νιβὲ ἰσβόρε
Λάνινα σένκα
Ποῦτ σέγκατα
Γιουνὰκ λέζια.

Κονιὰ σὲ δυὸ πηγές
δροσερῆ σκιὰ (εἶναι)
Κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰ
ἓνα παλληκάρι πλαγιαίζει.

3.

Γιουνὰκ λέζια,
κουρσιούμ ράνε'
πουμινάλα μάλκα μόμα
μάλκα μόμα Μακετόνκα

Ἐνα παλληκάρι πλαγιαίζει,
βόλι τρέφει (περιποιεῖται)
πέρασε μικρὸ κορίτσι,
μικρὸ κορίτσι Μακεδονοπούλα.

4.

Ἴ γκοῦ βέλε, Ἴ γκοῦ βόρε
«στάνι, στάνι μλάτ Γιουνὰκ
πότερα τὲ σαρισιὰ
πότερα μπουγκάρισκα.»

Καὶ τοῦ λέγει καὶ τοῦ ὁμιλεῖ
«Σήκω, σήκω, νέο παλληκάρι,
καταδίωξις σὲ περικύκλωσε,
καταδίωξις βουλγαρική.»

5.

Γκόλι, μπόσι κα τοῦ βάσι
γκλάνι ζέντι κα τοῦ τσίτα
σίλι στράσι κα τοῦ σφίγνια.»

Γυμνοί, ξυπόλντοι, σάν σφήκας,
νηστικοί, διφρασμένοι σάν σκυλιά,
ὀρημτικοί, φοβεροί σάν γουρούνια.»

6.

Μλάτ γιουνὰκ μοῦ βέλε
Ἴ μοῦ καζιοῦβε:
«Γιὰ πόντιαῖ μόμε Μακετόνκα
κοῦσα γκάρισκα μαλιγχερα

Τὸ νέο παλληκάρι τῆς λέει
καὶ τῆς ὑποδεικνύει:
«Γιὰ δός μου, κόρη, Μακεδονοπούλα
τὸ κοντὸ ἑλληνικὸ μάλιγχερα.»

7.

Ἴ νιὰ βίνιατ κα σὲ φάικια
μλάτ Γκάρκ γουρνὰκ
νὰ Περί πλανίκα.»

«Καὶ νὰ δοῦν πὼς συλλαμβάνεται
νέο ἑλληνικὸ παλληκάρι
εἰς τὸ ἔθος Περίν.»

Τὸ ἀνωτέρω ἔπος ἀναφέρεται εἰς ἀνώνυμον σλαυόφωνον ἀντάρτην τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, πληγωμένον ἐν μέσῳ χειμῶν ἐπάνω ὄρους καὶ περιποιοῦμενον τὴν πληγὴν του. Περικυκλωθεὶς ὑπὸ κομιτατζήδων εἰδοποιεῖται ὑπὸ Μακεδονοπούλας, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ πληγωμένος ἀπαντᾷ, ὅτι δὲν προτίθεται νὰ συλληφθῆ, ἐὰν προηγουμένως δὲν φονευθῆ μαχόμενος μέχρις ἐσχάτων μὲ τὸ κοντὸ ἑλληνικὸν ὄπλον του, μάλιγγε.

Ρανὲτ Καπετὰν

Ὁ πληγωμένος Καπετάνιος

1.

Βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ λέε,
ρανὲτ καπετὰν σὰμ σὲ σμέε

*Ἄερας φουσᾷ, χιόνι λιώνει,
πληγωμένος καπετάνιος μόνος του γελᾷ,

2.

Ἐμ σὲ σμέε, ἔμ γκοῦ βόρο:
«Τεγκνάιτε νασρεῖ μού ντρουζίνι

Καὶ γελᾷ καὶ τοὺς ὀμιλεῖ:
«Τραβᾶιτε μπροστά, σύντροφοί μου».

3.

*Ἀλῆ Πασᾶ πού πάτ σὲ πῆς
Γκιαζὶ Μπέη κάφε σὲ πῆε

Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς εἰς τὸν δρόμο πολεμᾷ
Ὁ δὲ Γκιαζὶμ Μπέης καφὲ πίνει

4.

Ἐμ σὲ πῆε, ἔμ γκοῦ βόρο:
Νῆμ σὲ πλάσῆιτε ἵ νὰ νάζαι
σὲ γκαζῆιτε μού Τοῦρκοι.

Καὶ πίνει καὶ ὀμιλεῖ:
μὴ φοβῆσθε καὶ μὴ πίσω
γυρνᾶτε (ὀπιθοχωρεῖτε) Τοῦρκοι μου.

5.

βέτερο βέγιε, σνέκ σὲ τόπε
Τοῦρκοι ἢ Μπουλγκάροι
σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε

*Ἄερας φουσᾶει, χιόνι λιώνει
Τοῦρκοι καὶ Βούλγαροι
κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια.

6.

Σὲ κούκτιακ κὰ τοῦ σνόπε
οὐτ νάσιοι μουμυόετα
Γκάριτσι Γιοννάτσι.

Κατρακυλοῦν σὰ δεμάτια
ἀπὸ δικὰ μας παιδιὰ
Ἑλληνικὰ παλληκάρια.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ὡς ἄνω ἔπους ἀναφέρεται εἰς μάχην τινὰ τῶν Σλαυοφόνων, ἀναγομένην εἰς τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὅτε φαίνεται νὰ ὑπῆρχον δοσοληψίαι κλεφτῶν - ἀρματωλῶν Σλαυοφόνων Μακεδόνων μὲ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ τῆς Ἠπείρου. Ἄν δὲ πρὸς τὸ τέλος μνημονεύονται καὶ Βούλγαροι συμφορευόμενοι μετὰ Τοῦρκων, θὰ πρόκειται περὶ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα συγχρονισμοῦ τοῦ ἔπους ὑπὸ Σλαυοφόνων, οἵτινες ἢ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα ἐγνώριζον περὶ τῆς κατὰ τὸ 1821 ἱστορίας τῶν πατέρων των, (ἐξ ὧν καὶ θὰ εἶχον παραλάβει τὸ ἔπος), συγχρονίζοντες τοῦτο καὶ μὲ τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς των (1903).

Ἔσθμα περὶ τοῦ Χρήστου Καραπάνου

(*Ὀπλαρχηγοῦ κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα)

1.

Χρήσιον Καραπάνου
οὐ Νιμίρ Κατία
σοῦ γκονλέμι τεία
σέϊσι μομιτσέια

Ὁ Χρήστος Καραπάνος
μέσα στὸ Δεμίρ Καπού (εἶναι)
μὲ μεγάλο σῶμα (ἀνταρτῶν)
μὲ ἐξήγνια παλληκάρια

2.

Ἔ βρε Μπουγκάροι
ολανϊάντοκοι γκονμνάροι
νέμιτε μοῦιτρα
ζὰ Μακετόνια

Ἔ βρε Βουλγάροι
σεῖς ἐκ τῶν Σλαύων βρωμεροί
δὲν ἔχετε μοῦιτρα (πρόσωπον)
γὰ τὴν Μακεδονία (δὲς)

3.

Νιλιμ ἔ ζιφ
Χρήσιον Καραπάνου
νὰ βὰς βιέ πρόβρου
νιουσιμάν

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἐν ζωῇ
Ὁ Χρήστος Καραπάνος
σὲ σὰς εἶναι πρώτος
ἐχθρός,

4.

Νὲ κι οὐστάβε
ιντέν οὐτ βὰς
οὐ Γκάρτσκα
Μακετόνια

Δὲν θ' ἀφήση
οὐδ' ἓνα ἀπὸ σὰς
μέσα στὴν Ἑλληνική
τὴν Μακεδονία (δὲς).

Τὸ ἔσθμα τοῦτο ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἀείμνηστον Χρήστον Καραπάνου, γνωστὸν εἰς τοὺς Ἑδεσσαίους ὡς Στρατηγόν, ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει ὀπλαρχηγὸς κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα εἰς τὴν Ἀλωπιάν καὶ τὴν Σερβοκρατουμένην Μακεδονίαν, εὐρισκόμενον εἰς τοποθεσίαν καλουμένην Διμίρ - Κατία. Πρόκειται περὶ τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, ὡς ὀνομάζοντο ἐπὶ Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, (στενῶν δηλ. ἐπὶ τοῦ Ἀξινοῦ ποταμοῦ, κειμένων ἐπὶ Μακεδονικοῦ Σερβοκρατουμένου σήμερον ἐδάφους).

Τὸ τραγούδι τοῦ Καπετὰν Σταφίδα

(*Ἀδόμενον εἰς Καρυδιὰν Ἑδέσσης καὶ περιούχιον Ἑδέσσης)

1.

Μορέ κὰ οἱ Ἰομπράλ Ἀσάν Ἄγκα
κὰ οἱ Ἰομπράλ μάλτσε τάιφα
μάλτσε τάιφα τριῖσει νιούση.

Μορέ σὰν συγκέντρωσον ὁ Ἀσάν ἀγάς,
σὰν συγκέντρωσε μιὰ μικρὴ παρεία,
μικρὴ παρεία ἀπὸ τριάντα ψυχές.

2.

Ὁχ! κάμου ὄντια Πάσια Τσαῖρ

Ὁχ! καθὼς πᾶνε στὸ Πασιᾶ Τσαῖρ (λει-
βάδι),

Πάσια Τσαῖρ νὰ τζαντέτο
νὰ τζαντέτο βάρτ τζαντέτο

στὸ Πασιᾶ τσαῖρ, στὸ δημόσιο δρόμο,
στὸ δημόσιο, ἐπάνω στὸ δημόσιο.

3.

Μόρε κάμου κλάβαι νιβέ τρι ποσί
κι πομίνε Τζεφὲρ Τσιαούς
Τζεφὲρ Τσιαούς μλάντι Κώτσιου

Μορε καθὼς βάζουν δυό-τρεις ἐνέδρες
θά περάση ὁ Τζεφὲρ λοχίας,
ὁ Τζεφὲρ λοχίας, ὁ νεαρός Κώτσιος (Στα-
φίδας)

4.

"Οχ! μλάντι Κώτσιου, Παπαλαζάροτ,
κούσι Μήτρε ἰ Καραγιάννη,
Καραγιάννη ἰ Ρίστου Βυρόζη.

"Οχ! ὁ νεαρός Κώτσιος, ὁ Παπαλαζάροτ
ὁ κοντός Δημητρός καὶ ὁ Καραγιάννης
ὁ Καραγιάννης καὶ ὁ Χρῆστος Βυρόζης

5.

"Οχ! κὰ μοῦ ἰσβικνάλ Ἐσάν Ἐγκα:
«Σλοῦσιαῖ, σλοῦσιαῖ Τζεφὲρ Τσιαούς
ντὰ γκού ντάβας μλάντι Κώτσιου.

"Οχ! καθὼς ξεφώνησε ὁ Ἐσάν ἀγάς
«Ἄκου, ἄκου Τζεφὲρ λοχία,
νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρό Κώτσιο.

6.

"Οχ! ντὰ γκού ντάβας μλάντι Κώτσιου
μλάντι Κώτσιου ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστου Βυρόζη

"Οχ! νὰ μᾶς παραδώσης τὸν νεαρό Κώτσιο
τὸν νεαρό Κώτσιο, καὶ τὸν κοντό Δημήτηρ
τὸν Καραγιάννη καὶ τὸν Χρῆστο Βυρόζη.

7.

"Οχ! γκλάβα ὄντε πὸπ νὲ ντάβαμ
ἰ μλάντι Κώτσιου ἰ κούσι Μήτρε
Καραγιάννη ἢ Ρίστου Βυρόζη

"Οχ! τὸ κεφάλι μου χάνω, παπᾶν δὲν
[παραδίδω
οὔτε τὸν νεαρό Κώτσιο, οὔτε τὸ κοντό
[Δημήτηρ
οὔτε τὸν Καραγιάννη, οὔτε τὸν Χρῆστο
[Βυρόζη

8.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ Τζεφὲρ Τσιαούς
τσέκαῖ, τσέκαῖ μόντα πούσκα
μάλιγχερα μπουκλάριτοκα πράβα.

Στάσου, στάσου Τζεφὲρ λοχία
περίμενε περίμενε τὸ δικό μου ὄπλο
μάλιγχερ, βουλγαρικὴν εἰστοχίαν (ποῦ ἔχει)

9.

Τσέκαῖ, τσέκαῖ Ἐσάν Ἐγκα
μόντα πούσκα μάλιξερ, πούσκα
τσάρτοκα πράβα στρῆμπρὲν κουρσιούμ.

Περίμενε, περίμενε Ἐσάν ἀγά
τὸ δικό μου ὄπλο, μόνιξερ ὄπλο
βασικὴν εἰστοχίαν (ποῦ ἔχει), ἀσημένιο
[βόλι.

Νεαρός Κώτσιος εἶναι ὁ Καπετὰν Σταφίδας ἐκ Καρυδιᾶς Ἐδέσεως, ὅστις ἔδρασε κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἄγωνα. Ὁσάκις καθήρχετο εἰς Ἐδεσσαν ἐξήτει τὴν ἐπικουρίαν Τοῦρκου στρατιωτικοῦ ὡς συνοδοῦ διὰ τὰ προφυλάσσειν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομιτατζήδων. Ἐν προκειμένῳ ὁ Σταφίδας μὲ τινὰς Καρυδιώτας νέους μεταβαίνει εἰς Ἐδεσσαν καὶ τὸν συνοδεύει ὁ Τοῦρκος λοχίας Τζεφὲρ. Ἐνέπεσαν ὁμως εἰς ἐνέδραν κομιτατζήδων, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ φιλοβούλγαρος Τοῦρκος Ἐσάν Ἐσάν συμμετείχε. Μάχης γενομένης ἐφονεύθη ὁ Τζεφὲρ (ὁ λοχίας), ἀφοῦ προηγουμένως ἐφόνευσε δύο κομιτατζήδες. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τοῦ Σταφίδα διεσώθησαν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀπληθάντισεν ὡς ἀνωτέρω ἢ λαϊκῇ μοῦσᾳ.

Ὁ Καπετὰν Κώστας Σταφίδας ἐγεννήθη τὸ 1860 εἰς Καρυδιὰν Ἐδέσεως (Τέχοβον) καὶ ἀπεβίωσεν εἰς αὐτὴν τὸ 1905. Χαρακτηριστικῶς περὶ αὐτοῦ διασφ-

ζεται και τὸ γεγονός τῆς βιαίας ἐκβολῆς ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Καρδιάς τοῦ πρώτου Βουλγάρου ψάλτου (ἐξαρχικοῦ), ὅτε δηλαδὴ κραυγάζων ὁ Σταφίδας ἐντὸς τοῦ Ναοῦ «Τούκα Ρισιὸς ὑπογραμὰ, βίισα πιάνον γκάρισσον» ἀπέπεμψε τὸν βουλγαριστὴ ψάλλοντα τοῦτον ψάλτην.

Ὁ Σταφίδας ἠγγόνει τὴν ἑλληνικὴν, ὁμιλῶν τὸ τοπικὸν σλαουοφανὲς γλωσσικὸν ἰδίωμα.

Ἄσμα τοῦ γάμου. Τὸ παράπονο τῆς νύφης
(Ἀδόμενον τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου)

Λέλε Ἰάννο μαλιόνκς
νιέ Ἰωάννο νιέ ι! ι! ι!
Ἔγνιας νιόντομ
βάστο σέλο
νιέ Ἰάννο νιέ!...
Βάστο σέλο βάστα κουϊκία
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τέμπε νιόμα νιέ τὲ νάνιοχ
νιέ Ἰάννο νιέ...
Τελ τὲ νάνιοχ σιρὲτ σέλοτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Σιρὲτ σέλοτο νὰ ὄροτο
νιέ Ἰάννο νιέ...
Ὅρο ἠγκρις τάντισε βόντιες
πέουσι γκόντιες
νιέ Ἰάννο νιέ.

Κούκας, κούκας σήνα κουκουβίτσα
νιέ μὴ μπήλα σήνα κουκουβίτσα
τοῦκ μὴ μπήλα Ἰάνκα Συρουντίνα
Ἄμοση ράμνοι νιέβρια μέτε
σφότα λὲ μάρκα κόνλι
Ἄμοση οὔτ γκόσπουι νιὰ γκού νάνινης
μίλα λὲ μάρκο
τὸ μὲν σιὸ μὲ νιάντης
ζὰ μήμιτσε ἀραμίντισε
Ἄμοση σέκουη νιέτηνα
νὴς λάντινιτε μιάνοι
ἄη νὰ νόηκια νὴς λούιτε πατίτσα
Ἄμοση ἔγνια φάστρα ράνου λὲ μάρκου
ἔγκου κὰκ σὺ ἦριτε
σοὺς μπάρτζα τὰ μον κόινα
Ἄμοση σοὺς πρέντινιτε νιέτζα
καλνιτιρμάτα οὔτκοπούβα
σοὺς ζιάντινιτε ζακουπούβα

Ὦχ! Ἰωάννα μικρούλα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Μιὰ φορὰ ἤλθα
σιὸ δικό σας χωριό
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ δικό σας χωριό, σιὸ δικό σας σπιτι
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσείνα σπιτι δὲν σὲ βρῆκα
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Ἔσείνα σὲ βρῆκα σιὸ μεσοχωρι
ὦ! Ἰωάννα ὦ!
Σιὸ μεσοχωρι, σιὸν χορὸ
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...
Χορὸ χορεύεις, χορὸ σέρεεις
τραγούδια ταιριάζεις
ὦ! Ἰωάννα ὦ!...

Φωνάζει. φωνάζει γαλάζια κουκουβάγια
δὲν μοῦ ἦταν γαλάζια κουκουβάγια
παρὰ μοῦ ἦταν Ἰωάννα Συρουντίνα
Μορὲ ἴσιες αἰλὲς σκουπίζει
τὴν ἰδικὴ τῆς μάνα βλασφημῆ
Μορὲ ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ τὸ βρῆς
ἀγαπητὴ μου μάνα
σὺ ξιμένα ποῦ μὲ ἔδωσες
σὲ γαμβρὸ ληστὴ
Μορὲ κάθε μέρα
σιὰ δροσερὰ ἐστιαθρία
καὶ τὴν νύκτα σιὸς κακοὺς δρομούς
Μορὲ ἔλα πρῶτ χαράματα καλὲ μάνα
νιὰτος πὼς ἔρχεται
μὲ τὸ γοργό του ἄλογο
Μορὲ μὲ τὰ προσοθινὰ πόδια
τὰ καλνιτιρμάτα ξεθάβει
μὲ τὰ πσιονὰ ξαναθάβει

"Εμ μὴ βῆκα, ἔμ νὰ πόρτατα μὴ τροπά
 Σφάλισε ντοῦρ στολόου
 ντὰ βήντης οἰο πισκέε τῆ νόσασμ
 οὐ νάσιτε ντισαῖγκοι
 "Αμορη κὰ κῆ βήνταμ στο ντὰ βήνταμ;
 ἔντα ντέονα ράκα
 νὰ ράκατα εἴμασε
 πράσιντισο μυρουλίησε
 ἴμητου νὰ μοῖτου μίλνου μπράτισε

καὶ μὲ φωνάζει καὶ στὴν πόρτα μου κτυπᾷ
 κατέβα ὡς κάτω
 νὰ ἰδῆς τί δῶρο σοῦ φέρνω
 στο δικό μας στο δισάκι.
 Μορὲ σὰν θὰ ἰδῶ, τί νὰ ἰδῶ;
 ἔνα δεξὶ χέρι
 στο χέρι εἶχε
 δακτυλιδάκι μὲ διαμαντόπετρα
 τὸ ὄνομα τοῦ δικοῦ μου ἀγαπημένου ἀ-
 [δελφούλη

Προφανῶς ἡ ἔμπνευσις τοῦ τραγουδιοῦτοῦ ὀφείλεται εἰς βίαιον γεγονόςος συνοικεσίου, ἀκούσης τῆς νύμφης Ἰωάννας Σαρουντινας καὶ παραπονουμένης, διότι ἡ μητηρ τῆς τὴν ὑπανδρεύει μὲ ληστήν καὶ μάλιστα φρονεῖ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Τὸ ἔσμα ᾄδεται καὶ σήμερον εἰς τὸ χωρίον Νησίον - Ἐδέσσης (τέως Νήσια). Μᾶς τὸ ἔφερε ἡ νηπιαγωγὸς Νησίου κ. Γιάντση Ἐλευθερία τὴν 30-10-1959.

"Εριε νύμφης καὶ γυναικαδέλης

"Ἄδεται τὴν Τετάρτην πρὸ τοῦ γάμου τὸ ἀπόγευμα.

Κάσε σκαράλε
 σνάια ἢ ζόλβα
 σνάιτα μοῦ βέλε
 ἰάσαμ πό λίτονα
 Λέλε τζάναμ.

Ζόλβα μοῦ βέλε
 ἰάσαμ πό λίτονα
 "Αη κι ἰόντιμε
 νὰ τσίτσι "Αναστάς
 ὄν κι νὶ κάζε
 κότσε πό λίτονα.

Λέλε τζάναμ
 Ζόλβινότο λίτοσε
 σίεκα ροσίτσι
 σίεκα πουπάγκια
 σὲ λουλιαντοῦβα
 σνάινο λίτοσε
 ρόσανα ροσίτσι
 νίεκα πουπάγκια
 σὲ λογκοροῦβα.

Πῶσε μάλωσαν
 νύφη καὶ κουνιάδα
 ἢ νύφη τῆς λέγει
 ἐγὼ εἶμαι πὺ ὄμορρη
 "Ὦχ τζάναμ!

"Η κουνιάδα τῆς λέγει
 ἐγὼ εἶμαι πὺ ὄμορρη.
 "Αη θὰ πᾶμε
 σιόν κουνιάδο "Αναστάση
 αὐτὸς θὰ μᾶς πῆ
 ποιὰ εἶναι πὺ ὄμορρη.

Τῆς κουνιάδας τὸ μάγουλο
 γιμὴ ὄροσοῦλα
 ὄπου πέφτει
 ὄλα τὰ ὄροσίτσι
 τῆς νύμφης τὸ μάγουλο
 ὄροσερη ὄροσοῦλα
 ὄπου πέφτει
 ὄλα τὰ καίει.

"Εδῶ ἀναζῆ ὁ μῦθος τοῦ Πάριδος καὶ τῶν τριῶν Θεῶν ("Ηρας, Ἄθηνᾶς καὶ Ἄφροδίτης). Διαιτητὴς τῆς ἔριδος νύμφης καὶ κουνιάδας εἶναι ὁ Ἄναστάσης, ὁ ἀδελφὸς τῆς. Οὗτος πρὸ τοῦ διλήμματός τῆς κρίσεως μεταξὺ νύμφης καὶ ἀδελφῆς του, ἔπαινει διπλωματικώτατα ἀμφοτέρας.

Τραγούδια διάφορα εδόμενα τὴν Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν
πρὸ τοῦ γάμου.

Τσοῦϊτε τσοῦϊτε μῶϊ ντρογκάοι
μένε μάϊκα Ιοτιράλα

οὐτ στρουνίτσιοι πριτοικουβάινε
οὐτ μιζήνα Ιζβαϊγκιάινε
τσοῦϊτζα κοῦϊκια
τσοῦϊτζα μάϊκα, τσοῦϊτζου τάκου.

Μπόσα μόμα ρέκα γκάζε
νὰ πρικόζε ντιορ νὰ κρῶϊουτ
νὰ νὰ μλέρα ντιυιλίνα
νὰ νὰ ράνα μπάριτζα κῶϊνα
μπάριτζα κῶϊνα ζέτουβα τα
νὰ μὴ ὄντο ζὰ ντυβέστα.

Ἰζβίρα βόντα στουντένα
ὶὸ τάε γκόρα ζηλένα
ὶὸ τάε βίσα πλανίνα
ὶὸ πλανίνα ἦμα γκραντίνα
ὶὸ γκραντίνα ἦμα μπὲλ τοιανίτ
ὶὸ τοιανίτσιοι ἦμα νιβὲ λουῆντοι
Μάϊκα ἡ κέρκα σὲ λάφια
πούτσιμε μάλε νὰ βήνταμ
σὸ τοιούντου βέρβε πὸν Ντρούμουτ

Ἄκουσε νάσοι, νάσοι σε
ἢ ἄκουσε τοιούτζοι τοιούτζοι σε
Τσέκαμε μάϊκο γκοντίνα.

Ἰσπαντάχ μάμου ντὰ σὲ ρασέιαμ
νῆς τία βόντιοι μάμου στουντένοι
νῆς τία τρέβο μάμου ζηλένοι
νῆς τία σένκοι ντυμπέλοι
τάμ σὸ νάϊντιοκ μιλα μάμο
μόη λιμπε σὸυς ντρούγκα
λιούμπα μάμου σὲ λιούμπε
Πραστέϊνα μάμου σμινουβᾶια
λουμπόφσκοι ντουῆμοι μάμου σμινουβᾶια
Ἡ νὰ μὲν τέσοκου μάμου μὴ πάντε
ἢ λιούτου μάμου πρικαλνᾶχ
Ντέβιτ γκοντίνοι ντὰ λέζε
σοῦ ολάμκα μάμου ντὰ σὲ ποτιήρα
κούμαρ κῶϊντισε μάμου ντὰ βιάβα
νὰ ντέσιτε μάμου μῶρη ντὰ οἰζνιράβε
ἢ πάκ σὸυς μένκα ντὰ σὲ κυρντόσα.

Ἄκουστε ἄκουστε δικές μου φιλενάδες
ἐμένα ἢ μάνα μου μὲ ἔδιωξε ἀπὸ προξε-
[νητάδες
νὰ καλωσορίζη ἀπὸ μεζέδες
νὰ βγάζη
ξένο σπῆτι
ξένη μάνα, ξένο πατέρα (ἐνοεῖται θὰ ἔχω
[εἰς τὸ μέλλον])

Εὐπόλυτη κοπέλλα ποτάμι περνᾶει
νὰ παρῶση ὡς τὴν ἄκρη
νὰ μαζένηη χόρτο
νὰ ταῖση γοργὸ ἄλογο
τοῦ γαμβροῦ νὰ πάη
γὰ τὴν νύφη.

Ἀναβλύζει νερὸ κρῶο
καὶ σὲ κείνο τὸ βουνὸ τὸ πράσινο
καὶ σὲ κείνο τὸ ψηλὸ ὄρος
καὶ σὸ ὄρος ἔχει κῆπο
καὶ σὶὸν κῆπο ἔχει ἄσπρο ἀντιοκνη
καὶ σὸ ἀντιοκνη εἶναι δυὸ τελλοῖο (νέοι)
Μάνα καὶ κόρη μιλοῦσαν
σιεῖτε με μάνα νὰ ἰδῶ
τί πολλοὶ περνᾶνε ἀπὸ τὸ Ντροῦμ (το-
[ποθεσία

Ἄν εἶναι δικοὶ μας, δικοὶ μας εἶναι
κι ἂν εἶναι ξένοι, ξένοι εἶναι
περίμενέ με μάνα χρόνο.

Βγήκα μάνα νὰ κάνω μὰ βόλτα
σὲ κείνα τὰ νερά μάνα τὰ κρῶα
σὲ κείνα τὰ χόρτα μάνα τὰ πράσινα
σὲ κείνες τὲς οἰκίε τὲς χονδρές
ἐκεῖ βόηκα ἀγαπητῆ μου μάνα
τὸν δικὸ μου ἀγαπητικὸ μὲ ἄλλην
ἀγαπάει μάνα ἀγαπᾶται
δακτυλῖδια μάνα ἀλλάζανε
ἐρωτικὲς κουβέντες ἀλλάζανε.
Καὶ ἐμένα βαρὺ μοῦ ἦλθε μάνα
καὶ ἄσχημα μάνα βλασφήμισα.
Ἐννέα χρόνια νὰ πλαγιᾶζη
μὲ ἄχυρο νὰ σηριζῆται
κοννοῦπι γὰ ἀλογάκι νὰ καθαλικεῖνη.
Στὰ δέκα μάνα μου καλὲ νὰ θεραπευθῆ
καὶ πάλι μὲ ἐμένα νὰ χαρῆ.»

Τραγοῦδια φθόμενα εἰς τὴν περιοχὴν Ἑδέσσης

Νέντο

Ντόμπρο οὔτρο ἄμαρι λίτσινα Νέντο
Ντάλ τν Μπόκ ντόμπρο μπρέ γιαμπα-
[τζίτσε, ὦπ! ὦπ!

2.

Στό σει τόουκο Νέντο μώρι πόνε ράνιλα
πόνε ράνιλα Νέντο ζὰ βόνιτσια; ὦ! ὦπ!

3.

Ντάλι τοίωμα νέμα Νέντο βόφ σέλοφο
βόφ σέλοφο Νέντο, κράϊ σέλοτομ, ὦπ! ὦπ!

4.

Εἶμα λοῦντο, εἶμα μλάντου καὶ ντὰ νέμα
ἀλλὰ σὰ γιὰ Τούρτσισι πομάρασι, ὦπ! ὦπ!
σοὺς ντέντσικα κράφ ἃ ὀμάρασι.

Ἄμὰν Μπέγκουτ

Ἄμὰν πρικουκάλε τέγκι πούσκι
Ἄμὰν σὲ οὔντιρίλου ἶ σὶν Μπέγκουτ
Ἄμὰν λέβα στράνα ντένοτσιου ράμου σίρ-
[τσιου
Κόγκα βιγηνάλ τοικνάλ ἶ σὶν Μπέγκουτ

Ὅϊ Ἀνιάροι! μὸϊ νιουσιμάνι
ντέκα κὶ οὔσιτάβιμ μόντο πούσκο τσιφλίκι;

2.

Ἄμὰν ντέκα κὶ οὔσιτάβιμ μόντο πούσκο
[κουνάκ
σοῦ νιβανιάσι οὔντάι;
Ἄμὰν ντέκα κὶ οὔσιτάβιμ μόντα μλάντα
[ζένα;
μόντα νιρόμπνι ντέτσια,
οἰράτσι νὰ πάντου ἰσοφρλένι;

Κυριακούλα

Καλὴ μέρα ἄμαρι ὀμορφη Κυριακούλα (δὶς)
Ἄς σοῦ δώση ὁ Θεὸς καλὸ μπρέ ζένε,
ὦπ! ὦπ!

Γιατὶ εἶσαι τόσο Κυριακούλα ὀρθρινὴ
[(πρωτὴ σηκωμένη)],
ὀρθρινὴ Κυριακούλα γιὰ νεράκι;

Μήπως βρύση δὲν ἔχει Κυριακούλα μέσα
[στό χωριό,
μέσα στό χωριὸ Κυριακούλα, στήν ἄκρη
[τοῦ χωριοῦ.

Ἔχει ζωηρέ, ἔχει νεαρέ, πὼς νὰ μὴν ἔχη,
ἀλλὰ οἱ Τούρτσιοι τὴν ἀνήσανε (λερώσανε),
μὲ παιδικὸ αἷμα τὴν λερώσανε.

Ἄμὰν Μπέτης

Ἄμὰν ἔσκασαν ψιλὰ ὄπλα (πολεμικά)
Ἄμὰν κινιπήθηκε καὶ ὁ γυιὸς τοῦ Μπέτη
Ἄμὰν στήν ἀριστερὴ πλευρά, στό δεξι
[ὄμο (τὸ βόλι)
Ὅταν φώναζε τοίριζε καὶ ὁ γυιὸς ἀπ'
[τὴν καρδιὰ τοῦ Μπέτη
Ὅ Ἀνιάραι, δικοὶ μου ἔχθροί,
ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔρημο
[τσιφλίκι;

Ἄμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὸ δικό μου τὸ ἔ-
[ρημο παλάτι
μὲ τὰ δώδεκα δωμάτια;
Ἄμὰν ποῦ θ' ἀφήσω τὴν δική μου νεαρή
[σύζυγο;
τὰ δικά μου μικροῦτσικα παιδιὰ,
ὀρφανὰ σὶ ὄν δρόμο πεταγμένα;

Μάρκο, Μάρκο

1.

"Αίντε μπρὲ Μάρκο, Μάρκο
Μάρκο καπετάνιοε
νιὲ κι τὲ πύτιμε ἀμπρὲ Μάρκο.

"Αίντε μπρὲ Μάρκο, Μάρκο,
Μάρκο καπετάνιε,
ἐμεῖς θὰ σὲ ρωτήσωμε ἀμπρὲ Μάρκο.

2.

Πράβο νιὰ νι κάζειε
τὸ σιὸ πάλας Μάρκο
νὰ Τούρκοιοι σιουρόβι.

Σωσιὰ (μὲ εἰλικρίνεια) νὰ μᾶς πῆς
σὺ τί γινεῖσαι Μάρκο
σὲ τούρκικα μέρη.

3.

Γιάς σὶ ἄ πάλαμ μπρὲ Τούρκοιοι
μόμα Ἰμινία Τούρκοιοι
μότια πρίβνα σεβνά.

"Εγὼ γινεῖσαι, μπρὲ Τούρκοιοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία, Τούρκοιοι,
τὴν δική μου πρώτη ἀγάπη.

4.

Νέσιου κι τὸ ρέσιμε Μάρκο
νὲ κι σαναλιούτις ἀίντε μπρὲ Μάρκο
τὸ νιὰ σὰ ποιτούρτσιε.

Κάτι θὰ σοῦ ποῦμε Μάρκο,
δὲν θὰ θυμώσης, ἀίντε μπρὲ Μάρκο,
σὺ νὰ ἐπιουρκιοσθῆς.

5.

Νια κι τὸ κλάιμε Μάρκο
νὰι μπάς Τούρκοιοι ἔμε
"Ἡλι Ἀλῆα μπρὲ Μάρκο ἦλι Μεμέτ.

"Εμεῖς θὰ σοῦ βάλωμε Μάρκο
δικό μας τούρκικο ὄνομα
ἦ Ἀλῆ, μπρὲ Μάρκο, ἦ Μεμέτ.

6.

Γιάς κι ἄ κράσταμ μπρὲ Τούρκοιοι
μόμα Ἰμινία
Γιάς κι μοῦ κλάνταμ μπρὲ Τούρκοιοι
νὰι μπάς γκαούρτσιου ἔμε
ἦλι Μαρία γιὰ μπρέ, ἦλι Ἄννα.

"Εγὼ θὰ τὴν βαπτίσω, μπρὲ Τούρκοιοι,
τὸ κορίτσι Ἰμινία
ἐγὼ θὰ τῆς βάλω, μπρὲ Τούρκοιοι,
δικό μας ἑλληνικό ὄνομα
ἦ Μαρία, γιὰ μπρέ, ἦ Ἄννα.

Μπόιου

Μπόιου σὲ πρέβιοε γκόρα
βᾶ μπαλκάνου
ἔ οὐτὰμ σὲ βρέσιε μιλάντιε Καπετάν
—Νὰ πάιουι γιάς σιρέσιαι μιλάντα χου-
[μπαβίτσια
ἔ ὄνα μοι βέλε τίχο μοι γχοβόρε
—Μιλάντιε καπετάν Μάρκο
σιὸ κι τὰ πίταμ γιάς πράβου κι μοι κάζις
σιὸ κι τὰ πίταμ;

Πόλεμος

Πόλεμος ἄρχισε ἐπάνω
σιὰ δασόδη ὄρη
και ἀπ' ἐκεῖ γύρισε νεαρὸς καπετάνιος
—Στὸ δρόμο ἐγὼ ἀντάμωσα νέα ὄμορ-
[φοῦλα
και αὐτὴ μοῦ λέει, λυπημένα μ' ἐρωτάει
—Νεαρὲ καπετάνιε Μάρκο
ὄ,τι θὰ σὲ ρωτήσω ἐγὼ ἀλήθεια θὰ μοῦ
[πῆς,
ὄ,τι θὰ σὲ ρωτήσω;

2.

— Πράβου κι τὸ κάζιαμ μλάντα
χουμπαβίτσα στὸ κι μὲ πύτας
— Τὸ ντάλι σὶ γκουβισιάλ ἔνι πρόστι
[βόϊνικ;

νὰ ἔρι του Στεφάν;

— Κάκ νὲ σὰμ γκουβισιάλ
μλάντα χουμπαβίτσα
μύϊτα ρότα μπέσος
ἶ τὸ προὶ μὲν παινά.

— Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, νέα
δμορφούλα, ὅτι θὰ μὲ ρωτήσης.

— Σὺ μὴπως εἶδες ἓνα ἀπλό στρατιώτη

στὸ ὄνομα Στέφανος;

— Πῶς δὲν τὸν εἶδα,
νέα δμορφούλα,
στὸ δικό μου τάγμα ἦταν
καὶ ἐκεῖνος κοντά μου ἔπεσε.

3.

— Μλάτε Καλετάν Μάρκο
κάκβου νιὰ πράβαμ γιάς;
ἶ γιάς κάστε ἰόντιαμ
βὰφ νέκουϊ μαναστήρ.

— Νεαρεῖ καλετάνιε Μάρκο,
πῶς νὰ κάμω ἐγώ;
καὶ ἐγὼ θὰ πάω
μέσα σὲ κανένα μοναστήρι.

* Ἄσμα τῆς περιοχῆς Φλωρίνης. Ἀπὸ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Μπάμπο ἰ Ἀγά.

Γραῖα καὶ Ἀγάς.

Ζάσσο κὲ τὲ πύταμ μπάμπο
πράβο κὲ μοι κάζιε
νὲ κὲ μὲ ἰζλάζης.

Γιὰ ὅτι σὲ ρωτήσω, γιαιγά,
ἀλήθεια θὰ μοῦ πῆς,
νὰ μὴ μὲ ἐξαπατήσης.

2.

Πράβο κὲ τὴ κάζα ἄγα
νὲ κὲ τὲ ἰζλάζα.

Τὴν ἀλήθεια θὰ σοῦ πῶ, ἀγᾶ μου,
δὲν θὰ σὲ γελάσω.

3.

Κόη βοηβόννη μπέα
ονόστη νὰ βετσέρα
ἄλη νιέντο Κόλο μπέσιε
ἄλη νιέντο Κῶτισο.

Ποιοὶ βοεβόδαι ἦσαν (στὸ σπῆτι της)
ἀπόψε εἰς δεῖπνον
μὴπως ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο,
μὴπως ὁ γέρο-Κῶτισος; (ἀμφότεροι κομι-
[ταιζήδες])

4.

Νήτου νιέντο Κόλο μπέσιε
νήτου νιέντο Κῶτισο
Τούκου ονόστη μπέα ἄγα
γκρισκιτε ἀνιάρου.

Οὔτε ὁ γέρο-Νικόλας ἦτο
οὔτε ὁ γέρο-Κῶτισος,
ἀλλὰ ἀπόψε ἦσαν ἀγᾶ μου
οἱ Ἕλληνες ἀνιάρου.

5.

γκρισκιτε ἀνιάρου ἄγα
μάτσοι ζαιβορνίτσοι.

Οἱ Ἕλληνες ἀνιάρου, ἀγᾶ μου, οἱ βασ-
εἰς τὴν φυλακὴν. [νισμένοι]

6.

Γλάβαταρ μου μπέσιε ἄγα
Γκέωργκ Βολάνης.

* Ἀρχηγός των ἦτο, ἀγᾶ μου,
ὁ Γιῶργος Βολάνης.

7.

Κνήγα νασιάγια άγα
να Παύλο καπινάτ
Πούσοι νιά μου πούσοι
γκάρσοι μαλινχέροι.

Γράμμα έγραψαν, άγά μου,
στο Παύλο Καπετάνιο (Παύλο Ρακοβίτη),
δπλα να τους στείλη,
έλληρικά μαλινχέρια.

Ο όπλαρχηγός Γεώργιος Βολάνης με 30 άντάρτας κατώρθωσε να δραπετεύσει από τας φυλακάς Μοναστηρίου, όπου έκρατείτο, μέσω ύπονόμων (ώς ο Γιάννης Αγιάννης του Ουγκώ), αφού ή Έλληνική Όργάνωσις έξηγόρασε τους Τούρκους φρουρούς. Οί άνδρες ούτοι άνευ στολής και όπλοι κατέφυγαν εις γειτονικόν χωρίον του Μοναστηρίου, όπου διενυκτέρευσαν, έλουόθησαν, έξωπλίσθησαν και άνήλθον πάλιν εις τά όρη.

Τό άσμα άκριβώς αναφέρεται εις τό ως άνω περιστατικόν, όπου ό έπικεφαλής των τουρκικών περιπόλων έρευρών έπληροφορήθη την οικίαν, εις την όποιαν διενυκτέρευσαν και ήρώτησε παραπειστικώς την γραιάν ποιόι βοεβόδαι έδείπνησαν παρ' αύτη, αναφέρων γνωστά έν τη περιφερεία όνόματα Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Η «βάβω», θιγείσα έκ του ύπαινιγμού του άγά, άποκαλύπτει με έπαρσιν την άλήθειαν, ότι έφιλοξένησεν Έλληνας άντάρτας.

Τό γεγονός, ότι φυγάδες και καταζητούμενοι, ό Βολάνης και οί συμπολεμισταί του, έφιλοξενήθησαν επί ήμέρας έν όσφαλεία εις την χωρικήν οικίαν, έτυχον περιποίησων δαφυλών και άποκαλούνται υπό τής «βάβω» «βασανισμένοι τής φυλακής» και ούχι άλλως πως, χαρακτηρίζει τά έλληρικά αισθήματα της.

Άσμα του χοροϋ.

Μακεντόνια

Μακεδονοπούλα

1.

Έντο μάλλο μόνιτσε νάσοκλιε μοι όντισει
Τράμ τράμ τραλαλαλαμ
νάσοκλιε μοι όντισει.

Μιά μικρή κοπέλλα στο σχολειό έπήγαινε
τράμ τράμ...
στο σχολειό έπήγαινε.

2.

Νάσοκλιε μοι όντισει
οό κνήγα πότ μίσκα
τράμ τράμ τραλαλαλαμ
οό γνήγα πότ μίσκα.

Στό σχολειό έπήγαινε
με βιβλίον υπό μάλης
τράμ...
με βιβλίον υπό μάλης.

3.

Σό κνήγα πότ μίσκα
οό ντιβίτ νά πόγιας
τράμ τράμ...
οό ντιβίτ νά πόγιας.

Με βιβλίον υπό μάλης
με κασσετίνα στο ζωνάρι της
τράμ...
με κασσετίνα στο ζωνάρι της.

4.

Σίό κνήγα μου βέλη
ντά οε όλομπόντ

Τό βιβλίον λέγει (γράφει)
να έλευθέρωθώ

τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὀλομπόντ.

5.

Ντὰ σὲ ὀλομπόντ
ζέλινα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλινα Μακεντόνια.

6.

Σέτε κραλεβίνη
πράβο μοῦ νιαντόα
τράμ τράμ...
πράβο μοῦ νιαντόα

7.

Πράβο μοῦ νιαντόα
νὰ σὲ ὀλομπόντη
τράμ τράμ...
νὰ σὲ ὀλομπόντη.

8.

Ντὰ σὲ ὀλομπόντη
ζέλινα Μακεντόνια
τράμ τράμ...
ζέλινα Μακεντόνια.

9.

Σάμο Ἀουστρία, πράβο νὲ μοῦ νιάντε
νὰ σὲ ὀλομπόντη ζέλινα Μακεντόνια.

τράμ τράμ ..
νὰ ἐλευθερωθῆ.

Νὰ ἐλευθερωθῆ
ἢ δύστηχη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Ἔοια τὰ βασίλεια (τὰ ἀνακτοβούλια)
δίκαιο τῆς δῶσαν (ἐνέκριναν)
τράμ τράμ...
δίκαιο τῆς δῶσαν.

Δίκαιο τῆς δῶσαν
νὰ ἐλευθερωθῆ
τράμ τράμ...
νὰ ἐλευθερωθῆ.

Νὰ ἐλευθερωθῆ
ἢ δύστηχη Μακεδονία
τράμ τράμ...
ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Μόνον ἢ Αὐστρία δίκαιο δὲν τῆς δίνει
[[ἀρνεῖται]
νὰ ἐλευθερωθῆ ἢ δύστηχη Μακεδονία.

Τὸ ἔσμα τοῦτο, ἀδόμενον ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀναφέρεται εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Αὐстроουγγαρίας τοῦ Μέντερνιχ, ἀρνούμενων τὴν ἀπόδοσιν τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, γνωστοῦ ὄντος ὅτι αὕτη ἔτρεφε ἴδια ὄνειρα διὰ τὸ καθεστῶς τῶν Βαλκανίων, οὐσα ἐνεργῶς παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ διη παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Βουλγαρίας. Πιθανῶς τὸ πτωχὸν ἔσμα νὰ θρηγῆ διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ ἐθνομάρτυρος Ῥήγα Φεραίου, πιθανῶς διὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, πιθανῶς διὰ τὴν ἀντίδρασιν τῆς Αὐстроουγγαρίας κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀσφαλῶς ὁμως ὁ ἐγγῶριος πληθυσμὸς διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος ψέγει τοὺς Αὐστριακοὺς, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζοντες ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τὰ βουλγαρικὰ κομιτάτα, ἀντέδρων εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν ἔνωσιν αὐτῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἡ οὐσία τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος εὐρίσκεται εἰς τὸ τελευταῖον δίστιχον. Τὸ παράπονον τοῦ μακεδονικοῦ πληθυσμοῦ δὲν ὀλοκληροῦται βεβαίως, ἀλλὰ τοῦτο ἀσφαλῶς διὰ λόγους ἀσφαλείας προσωπικῆς, καθ' ὃ ἀδόμενον εἰς ἐχθρικὸν περιβάλλον Τούρκων καὶ Βουλγάρων κομιτατζήδων, φίλα φρονούντων πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς.

Ἄντίθετος ἐρμηνεία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῆ ποτὲ εἰς τὸ ἔσμα, γνωστῆς οὔσης τῆς αὐστριακῆς πολιτικῆς κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΛΛΑΣ